

MOKESČIŲ AUDITORIAUS PROFESINĖS ETIKOS TYRIMAS SIEKIANT PASITIKĖJIMO MOKESČIŲ ADMINISTRATORIUMI

Gintarė Giriūnienė

Lektorė

Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto

Ekonominės informatikos katedra

El. paštas: Gintare.Giriuniene@ef.vu.lt

Diskusijos, kaip turėtų elgtis mokesčių auditorius, audituojantis vieną ar kitą įmonę profesinės etikos kontekste, kokių pamatinių vertybių ir principų turėtų laikytis, siekdamas kokybiškai atlikti savo darbą, kartu laikantis atitinkamų moralės normų, įgalina teigti, kad mokesčių auditoriaus vertinimas profesinės etikos kontekste nėra pakankamai nagrinėta tema. Mokesčių auditoriaus etikos normų, vertybių, principų identifikavimas, o juo labiau vertinimas yra ypatingai svarbus, siekiant ir individualaus mokesčių auditoriaus, ir visos mokesčių sistemos efektyvesnių darbo rezultatų. Net gerai išmanančiam savo darbą mokesčių auditoriui nėra lengva pasakyti, kokios asmeninės savybės leidžia teigti, kad elgiamasi etiškai, todėl straipsnyje yra analizuojami pagrindinės profesinės etikos vertybės ir principai, kurių turėtų laikytis ne tik kiekvienas mokesčių auditorius, bet ir bet kuris kitas asmuo, siekiantis kokybiškesnių savo profesijos rezultatų. Tai gi straipsnio tikslas ir yra atlikti mokesčių auditoriaus profesinės etikos tyrimą.

Reikšminiai žodžiai: *mokesčių auditorius, profesinė etika, profesinės etikos principai.*

Įvadas

Šiuolaikinės ekonomikos sąlygomis verslo subjektams vis aktualesnis tampa apmokestinimas, o tiksliau – mokėtinų mokesčių apskaičiavimas ir įvertinimas. Dažnai mokesčių auditorius, atlikdamas verslo subjekto auditą, netgi nežino, ar jis elgiasi etiškai, leisdamas verslo subjektui, t.y. mokesčių mokėtojui pataisyti kai kurias atsiradusias mokesčių apskaitoje klaidas ir už jas nebausti Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme numatytais baudomis ar delspinigiais. Analogiška problema prieš keletą dešimtmečių buvo aktuali ir buhalteriams, o tai sąlygojo buhalterių profesinės etikos kodeksų atsiradimą.

Atlikta mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad mokesčių auditorių etikos bei profesinės etikos problema yra mažai nagrinėta užsienio ir lietuvių mokslininkų tema. Iš šią temą nagrinėjusių reiktų pažymėti Song, Yarbrough (1978), Hansen, Crosser, Laufer (1992), Dillard, Yuthas (2001), Alm, Torgler (2011), Mackevičius (2001). Be to, prieš keletą metų atlikti tyrimai jau yra tapę nereikšminiais mokesčių auditorių požiūriu dėl per didelės šalyse egzistuojančios

įstatymų ir kitų norminių aktų, reglamentuojančių mokesčių auditą, jo eigą ir baudas, kaitos.

Tyrimo objektas – mokesčių auditoriaus profesinė etika.

Tyrimo tikslas – atlikti mokesčių auditoriaus profesinės etikos tyrimą siekiant pasitikėjimo mokesčių administratoriumi.

Tikslui pasiekti keliami šie **tyrimo uždaviniai**:

- identifikuoti profesinės etikos koncepcijas, pamatines vertybes ir principus;
- nustatyti pagrindinius profesinės etikos reikalavimus mokesčių auditoriui;
- atlikti pagrindinių profesinės etikos reikalavimų mokesčių auditoriui analizę siekiant pasitikėjimo mokesčių administratoriumi.

Tyrimo metodai. Darbe atlikta Lietuvos ir užsienio mokslinių darbų, empirinių tyrimų ir ekonominės literatūros analizė. Pasitelkti mokslinės literatūros analizės, informacijos grupavimo, lyginimo, detalizavimo ir apibendrinimo, daugiamačių analizės metodai.

1. Etikos ir moralės koncepcijų teoriniai aspektai profesinės etikos kontekste

Neretai etikos ir moralės sampratos yra tapatinamos ir bendrai apibrėžiamos kaip mokslo sritys, tiriančias normas, principus, problemas, kylančias tarp žmogaus ir aplinkos ar tarp susijusių įvairiais ryšiais asmenų, kur moralės klausimai analizuojami per gėrio ir blogio prizmę (Kalenda, 2009). Tačiau mokslininkai dažnai pabrėžia skirtingas etikos ir moralės koncepcijas. Atlikta mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad dažniausiai išskiriamas praktinis pažinimas, kuris yra pasiekiamas per elgesį, etiką, politiką. Tik gimę žmonės neturi moralinių vertybių, jos atsiranda vėliau, kaip įpročio rezultatas, jų išmokstama socializacijos procese ir patikrinama, kas gera ar bloga, kas teisinga ar neteisinga. Vyšniauskienės (2003) teigimu, etika moko, ką reiškia būti žmogumi, kas yra asmens gyvenimas, ar žmogaus gyvenimas turi prasmę, koks yra individo santykis su kitais ir su gamta, o moralė, apimanti konkrečios žmogaus veiklos ar poelgio dorybę, pasireiškia veiksmų, jausmų, tikslų, įpročių, papročių, gyvenimo būdo sferose. Anot Palidauskaitės (2009), moralė nėra abstraktus mąstymo produktas. Ji kyla iš žmonių socialinio gyvenimo, suprantant, kad žmogus yra ir individuali, ir visuomeninė būtybė, atspindinti jo dvilypę asmenybę ir sąlygojanti dorovės reikalingumą. Moralės sferoje bandoma suderinti asmeninius ir visuomeninius interesus, o tai kuriama ilgą laiką.

Egzistuoja ir profesinė etika, kurios pagrindas yra pamatinės etikos vertybės bei principai. Profesinė etika susijusi su asmens, kaip tam tikros srities specialisto, veikla. Profesinę etiką įvairiose šalyse dažniausiai reglamentuoja etikos kodeksai, skirti tam tikros srities specialistams. Kaip teigia Aleliūnas, Atkočiūnienė (2010), etikos kodeksas yra traktuojamas kaip principų ir vertybių rinkinys, kuriuo nustatomi organizacijų, valstybės įstaigų, įmonių ir individų elgesio lūkesčiai ir standartai. Jie taikomi ir pačioms smulkiausioms organizacijoms, jų darbuotojams ar savanoriams, kadangi tai yra pagrindas, kuriuo turėtų vadovautis tiek darbdavys, tiek darbuotojas, nesvarbu kokios profesijos srityje jie veiktų. Mokesčių auditorius ne išimtis, ir jis kasdieniniame darbe turi įrodyti savo elgesio moralumą. Tokiu elgesiu mokesčių auditorius ne tik skatina taip pat elgtis audituojamos įmonės

darbuotojus, bet ir formuoja mokesčių mokėtojų pasitikėjimą mokesčių sistema. Priešingu atveju būtų pažeidžiamas mokesčių sistemos vientisumas, pasitikėjimas ir, svarbiausia, jos kokybiškumas, kuris lemia ekonomikos tvarumą per skaidresnę įmonių veiklą, konkurencingumo didinimą, valstybės pajamų užtikrinimą, jų panaudojimą ir finansinę bei socialinę gerovę.

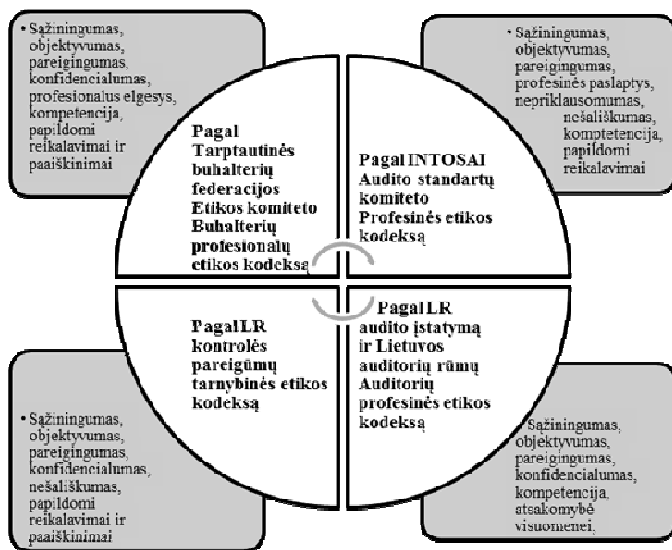
Mokesčių audito išlaidas, kaip viešojo sektoriaus išlaidas, apmoka mokesčių mokėtojai, todėl itin svarbu kokybiški ir efektyvūs mokesčių auditorių darbo rezultatai, kurie būtų orientuoti į mažiausius kaštus ir optimizuotą darbo veiklą. Kaip svarbiausios vertybės, užtikrinančios etišką elgesį profesinėje karjeroje, etikos kodeksuose išskiriamos: sąžiningumas, objektyvumas, nešališkumas, patikimumas, drąsa ir kompetencijos. Sąžiningas mokesčių auditorius, atlikęs įmonės auditą, turi pateikti teisingus ir patikimus rezultatus. Tuo tarpu objektyvumas ir nešališkumas mokesčių auditoriaus profesijoje yra traktuojamas kaip griežtas viešųjų ir privačių interesų atskyrimas. Tai reiškia, kad mokesčių auditorius neturi būti paveikiamas asmeninių audituojamos įmonės darbuotojų interesų ir jų nuomonių, kas galėtų prieštarauti objektyviems audito rezultatams, standartams ir galiausiai išvadoms bei ataskaitoms. Išvadų ir ataskaitų, kurios pateikiamos po mokesčių auditorių vizitų į įmones patikimumas, ypač svarbus visos mokesčių sistemos požiūriu. Mokesčių auditoriai privalo išlaikyti savo nepriklausomumą nuo politinės įtakos, ir ne tik todėl, kad tai yra draudžiama įstatymais, bet ir dėl to, kad tai gali paveikti mokesčių sistemos skaidrumą, kas neigiamai paveiktų ir šalies ekonomiką.

2. Pagrindiniai profesinės etikos reikalavimai mokesčių auditoriui

Lietuvoje egzistuoja plati mokesčių sistema – kiekvieną mokestį reglamentuoja skirtingi Lietuvos Respublikos įstatymai bei Vyriausybės nutarimai, todėl dažnai kyla daug diskusijų dėl to, ar konkretus fizinis bei juridinis asmuo yra atitinkamo mokesčio mokėtojas. Taigi mokesčio auditorius turi nustatyti visus galimus suklydimus, klastas bei kitokius pažeidimus, dėl kurių gali būti slepiami mokesčiai.

Siekiant visuomenės pasitikėjimo Vyriausybėje bei mokesčių sistemos teisingumu, reikia užtikrinti mokesčių auditoriaus etikos nuostatų laikymąsi. Jeigu mokesčių auditorius yra sąžiningas ir laikosi etikos principų, siekdamas visiems be išimties mokesčių mokėtojams taikyti vienodas taisykles, tai tada ir mokesčių auditoriaus atlikti darbai yra traktuojami kaip teisingi ir ginantys Vyriausybės ir valstybės interesus. Taigi kaip teigia Nielsen (2003), visos mokesčių auditoriaus etikos problemos turi būti iškeliamos ir nagrinėjamos tam, kad valstybės interesai nebūtų pažeidžiami. Mokesčių auditorius neturi tyčia iškraipyti faktų ir jo nuomonė neturi būti veikiamą kitų nuomonės (Nielsen, Ballas, Ios, 2000). Mokesčių auditorius privalo laikyti paslapyje kliento patikėtą informaciją ir jos neteikti tretiesiems asmenims (Fatt, Ling, Khin, Ahmad, 2012). Atlikta mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad vienas iš pagrindinių mokesčių auditorių veiklos principų yra atsakomybė visuomenei. Kadangi Lietuvoje nėra reglamentuota mokesčių auditoriaus etika ir jos laikymąsis, mokesčių auditorius savo veikloje privalo vadovautis bent jau tais pagrindiniais etikos principais, kurie

yra bendriniai, t.y. taikomi tiek auditoriams, tiek buhalteriams bei kitų panašių profesijų atstovams (žr. 1 pav.).

1 pav. Auditorių, buhalterių profesinės etikos pagrindiniai reikalavimai

Šaltinis: sudaryta autorės

Apibendrinus 1 pav. pateiktus auditorių, buhalterių profesinės etikos pagrindinius reikalavimus, keliamus tiek nepriklausomiems, tiek valstybės auditoriams, galima teigti, kad jie yra panašūs – skiriasi tik kai kurie akcentai. Nagrinėtuose etikos kodeksuose yra pabrėžiamas sąžiningumas, objektyvumas, konfidencialumas ir kompetencija. Buhalterių profesionalų kodekse paminėtas ir profesionalus elgesys bei pareiŕingumas, Lietuvos audito įstatyme – atsakomybė visuomenei, Valstybinių auditorių etiką reglamentuojančiuose dokumentuose nurodytas nešališkumas. Nors kai kurie reikalavimai dokumentuose tiesiogiai nepaminėti, jie išplaukia iš papildomų paaiškinimų. Pavyzdžiui, nepriklausomumas yra paminėtas visuose nagrinėtuose dokumentuose, išskyrus Buhalterių profesionalų etikos kodeksą, tačiau juose labai daug vietos skirta paaiškinimams, kaip auditorius turi elgtis, kad išliktų nepriklausomas. INTOSAI profesinės etikos kodekse rekomenduojama auditoriams elgtis neprikaištingai visada ir bet kokiomis aplinkybėmis, nes mažiausias nusiŕengimas profesinės etikos taisyklėms ar netinkamas elgesys asmeniniame gyvenime daro blogą įspūdį apie auditorių ir audito instituciją.

Apibendrinant profesinės etikos reikalavimus mokesčių auditoriui, atsiŕvelgiant į tokius svarbius dokumentus, kaip Tarptautinės buhalterijų federacijos Etikos komiteto Buhalterių profesionalų etikos kodeksas, INTOSAI Audito standartų komiteto Profesinės etikos kodeksas, Lietuvos Respublikos audito

įstatymas ir Lietuvos auditorių rūmų Auditorių profesinės etikos kodeksas, Lietuvos Respublikos kontrolės pareigūnų tarnybinės etikos kodeksą, galima teigti, kad pagrindiniai reikalavimai mokesčių auditoriui yra: sąžiningumas, objektyvumas, pareižingumas, konfidencialumas, profesionalus elgesys, kompetencija, nešališkumas, atsakomybė visuomenei. Tik etiška kultūra organizacijoje gali nulemti atskirų jos narių moralinį raidos lygį, užtikrinti atsakingos, patikimos pilietinės visuomenės kūrimą. Teorinė kompetencija negarantuoja etiško elgesio pasirinkimo dalykinėje veikloje ir privačiame gyvenime, tačiau leidžia kvalifikuotai ir racionaliai apsispręsti dėl savo veiksmų ir visiškai suvokti savo atsakomybę.

Siekiant jog etikos taisyklės būtų veiksmingos, jos turi būti sudarytos ne tik iš abstrakčių idealų, bet, kaip teigia Mackevičius (2001), iš pasiekiamų tikslų, konkrečių praktinių normų, kurių laikymąsi būtų galima kontroliuoti. Pasaulinė praktika įrodė, kad kuomet egzistuoja tiksliai ir aiškiai apibrėžtos etikos taisyklės, lieka patenkintas tiek audituojamas mokesčių mokėtojas, tiek ir mokesčių auditorius nepaisant to, kad įvairiose šalyse mokesčių auditorių profesinės etikos taisyklės yra suformuluotos skirtingai. Tačiau nepaisant egzistuojančių skirtumų, auditorius, atlikdamas mokesčių auditą, kaip teigia Mackevičius (2001), turi patvirtinti keturis pagrindinius dalykus:

- ar mokesčių įsipareigojimai finansinėse ataskaitose ir buhalterinės apskaitos registruose parodo visus privalomus mokėti mokesčius ir kad šie įsipareigojimai teisingai apskaityti;
- ar mokesčiai teisingai apskaičiuoti remiantis galiojančiais mokesčių įstatymais ir kitais norminiais aktais;
- ar mokesčiai yra deklaruoti ir sumokėti;
- ar mokesčiai teisingai ir pilnai parodyti finansinėse ir mokestinėse ataskaitose.

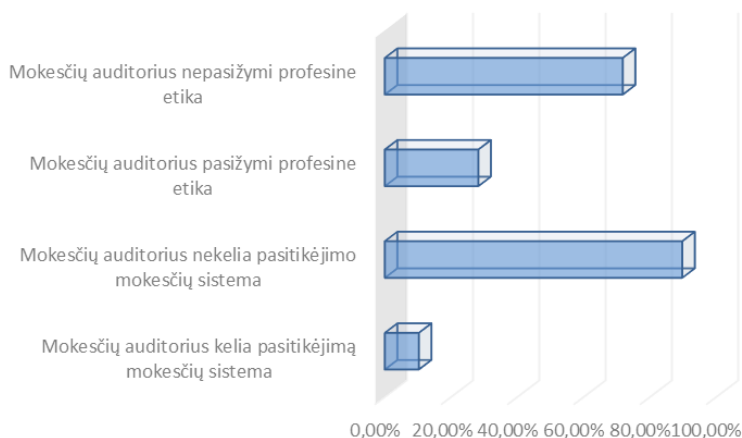
Auditorius, siekdamas gauti šiuos patvirtinimus, turi išsiaiškinti, kas apskaičiuoja konkretų mokestį, kokiais norminiais aktais ar kita informacija remiamasi (Mackevičius, 2001). Būtent čia ir susiduriama su etikos problema, nes jeigu mokesčių auditorius tikrindamas randa sąskaitą, kurioje yra nenurodyti visi privalomi rekvizitai, jam kyla dilema – ar leisti papildyti sąskaitą trūkstamu rekvizitu ar fiksuoti kaip negaliojančią, kas sąlygotų ir mokesčių apskaitos korekcijas. Svarbiausia, kad vienodas nuostatas mokesčių auditoriai taikytų visiems mokesčių mokėtojams be išimties.

3. Pagrindinių profesinės etikos reikalavimų mokesčių auditoriui siekiant pasitikėjimo mokesčių administratoriumi analizė

Atliekamo tyrimo respondentais pasirinkti šalyje veikiančių įvairaus tipo ir dydžio 50 įmonių vadovai. Įmonės pasirinktos atsitiktinės atrankos būdu, neišskiriant jokių papildomų reikalavimų. Konkrečių ekspertų (įmonių vadovų) pasirinkimą lėmė jų vaidmuo įmonės organizacinėje struktūroje, prioritetas buvo teikiamas aukštesnio organizacinės struktūros lygio vadovams. Mokesčių auditorių etikos vertinimo Lietuvos įmonėse anketinis tyrimas atliktas struktūrizuotai ir kryptingai. Atsitiktinės atrankos būdu atrinktų įmonių vadovai atsakė į klausimus,

nurodytus pateiktame klausimyne. Suformuluoti konkretūs klausimai, atsakymai respondentų buvo įvertinti kiekybiškai, todėl juos galima panaudoti atliekant ir koreliacinę analizę. Apklausos metu iš penkiasdešimties siūstų anketų gražintos tridešimt devynios (78 proc. grįžtamumas), kurios visos atitiko joms keliamus reikalavimus ir buvo tinkamos toliau apdoroti. Atsakymo lygis, apskaičiuojamas kaip atsakusių respondentų skaičiaus ir visų parinktų respondentų skaičiaus santykis, yra 0,78, o sistemingoji paklaida, anot Wooldridge (2012) yra sąlyginai nedidelė.

Kaip rodo atliktas mokesčių auditoriaus profesinės etikos vertinimo tyrimas siekiant pasitikėjimo Lietuvos mokesčių sistema, egzistuoja sąlyginai didelė priklausomybė tarp mokesčių auditoriaus etikos ir pasitikėjimo Lietuvos mokesčių sistema. Respondentai nurodė, kad kuo mažesnė egzistuoja mokesčių mokėtojų diskriminacija mokesčių auditorių tarpe, tuo didesnis yra pasitikėjimas šalies mokesčių sistema. Respondentai nurodė ir tai, jog Lietuvos mokesčių sistema nepasitiki, nes nemano, jog mokesčių auditoriai pasižymi ir vadovaujasi darbe profesine etika (žr. 2 pav).

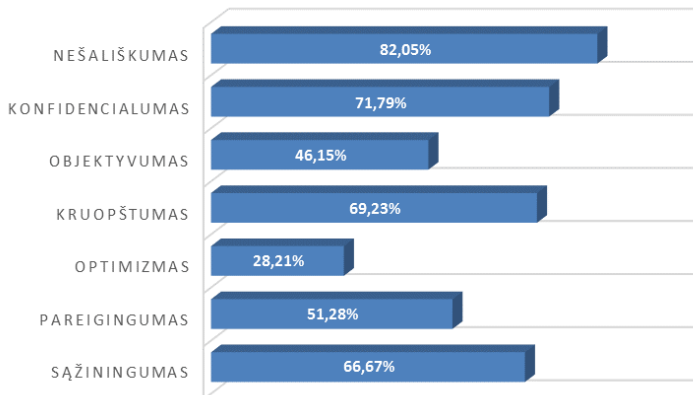
2 pav. Lietuvos įmonių vadovų pasitikėjimas mokesčių administratoriumi ir mokesčių auditoriaus profesine etika

Šaltinis: sudaryta autorės

Tokius rezultatus lemia ir tai, jog mokesčių auditoriaus veiklos tiesiogiai nereglamentuoja jokie profesinės etikos kodeksai. Taigi atliktas anketinis tyrimas leidžia teigti, kad beveik visose nagrinėtose įmonėse mokesčių auditorius nekelia pasitikėjimo ir jo profesinė etika, nors ir turi tiesioginį ryšį su mokesčių administratoriumi, pasitikėjimo vertinimu nekelia mokesčių mokėtojų pasitikėjimo. Taip yra todėl, kad, kaip nurodė respondentai, skirtingų mokesčių mokėtojų identiškai pažeidimai, anot jų, yra labai skirtingai vertinami. O toks vertinimas priklauso nuo mokesčių auditoriaus sąžiningumo ir objektyvumo stokos.

Atlikto tyrimo, kai siekiama nustatyti pagrindines mokesčių auditoriaus profesinės etikos nuostatas, kurios keltų pasitikėjimą mokesčių administratoriumi,

rezultatai leidžia teigti, kad jas būtų galima suskirstyti į kelias bendrines grupes: įgimtas ir įgytas (žr. 3 pav.).

3 pav. Lietuvos įmonių vadovų identifikuotos mokesčių auditoriaus profesinės savybės keliančios pasitikėjimą jo profesine etika

Šaltinis: sudaryta autorės

Respondentai, paprašyti atsakyti, kokios vis dėlto mokesčių auditoriaus profesinės etikos savybės lemtų pasitikėjimą ne tik jo profesine etika, bet ir mokesčių administratoriumi, nurodė, jog pagrindinė savybė būtų mokesčių auditoriaus nešališkumas, nes mokesčių auditorius, vadovaudamasis nešališkumo principu, tikimasi, taikys visiems mokesčių mokėtojams vienodus standartus. Iš visų pateiktų savybių galima išvelti, jog dažniausiai vertinamos tokios profesinės savybės, kaip kruopštumas, sąžiningumas, konfidencialumas. Pastarasis yra ypatingai svarbus, nes mokesčių auditorius, atlikdamas auditą gali sužinoti komercines paslaptis, dėl kurių nutekėjimo mokesčių mokėtojas gali patirti nemenkų nuostolių. Taigi atliktas anketinis tyrimas ir gauti rezultatai leidžia teigti, kad mokesčių mokėtojų požiūriu svarbiausia, jog mokesčių auditorius darbe vadovautųsi tokiomis savybėmis, kaip nešališkumas, konfidencialumas ir kruopštumas. Visos jos turėtų būti įtrauktos ir į mokesčių auditoriaus etikos kodeksą.

Išvados

Mokslinės literatūros analizės rezultatai parodė, kad, vertinant profesinę etiką, ypatingas vaidmuo tenka etikos kodeksui, kuriame apibrėžiamos pagrindinės vertybės ir principai, siekiant etiško elgesio. Mokesčių auditorius profesinio tobulėjimo siekia per kokybiškus darbo rezultatus, atsižvelgdamas į moralės normas. Būtina laikytis ne tik pamatinių vertybių, tokių kaip sąžiningumas, objektyvumas, nešališkumas, konfidencialumas, pareigingumas, bet ir doru pavyzdžiu skatinti audituojamos įmonės darbuotojus, demonstruoti visos mokesčių sistemos vientisumą ir tokiu būdu kurti pasitikėjimą Lietuvos mokesčių sistema.

Anketinis tyrimas parodė, kad mokesčių auditoriaus profesinė etika turi tiesioginį ryšį su mokesčių mokėtojo pasitikėjimu Lietuvos mokesčių sistema. Todėl egzistuojanti praktika, jog skirtingi mokesčių mokėtojai, padarę identiškus pažeidimus gali būti vertinami skirtingai, mažina pasitikėjimą ne tik mokesčių auditoriais ir jų profesine etika, bet ir pačia šalies mokesčių sistema. Taigi remiantis atlikto anketinio tyrimo rezultatais galima teigti, kad mokesčių mokėtojų požiūriu svarbiausia, jog mokesčių auditorius darbe vadovautųsi tokiais savybėmis kaip nešališkumas, konfidencialumas ir kruopštumas. Visos jos turėtų būti įtrauktos ir į mokesčių auditoriaus etikos kodeksą.

Literatūra

- Aleliūnas, I., Atkočiūnienė, Z. (2010). Informacijos auditas kitų audito rūšių kontekste // Informacijos mokslai, (54), 7-16.
- Alm, J., Torgler, B. (2011). Do ethics matter? Tax compliance and morality // Journal of Business Ethics, 101(4), 635-651.
- Dillard, J. F., Yuthas, K. (2001). A responsibility ethics for audit expert systems // Journal of Business Ethics, 30(4), 337-359.
- Fatt, C. K., Ling, L. M., Khin, E. W. S., & Ahmad, Z. (2012). Disclosure of self-assessment tax systems on Malaysian agriculture based industries // Journal of Development and Agricultural Economics, 4(13), 361-370.
- Hansen, D. R., Crosser, R. L., Laufer, D. (1992). Moral ethics v. tax ethics: The case of transfer pricing among multinational corporations // Journal of Business Ethics, 11(9), 679-686.
- Kalenda, Č. (2009). Taikomoji etika: iškilimas ir ypatybės Lietuvoje // FilosoFija. sociologija, (1-2), 55-62.
- Mackevičius, J. (2001). Auditas: teorija, praktika, perspektyvos. Vilnius: PĮ "Lietuvos mokslas", p. 607.
- Nielsen, R. P. (2003). Corruption networks and implications for ethical corruption reform // Journal of Business Ethics, 42(2), 125-149.
- Nielsen, R. P., Ballas, A. los: 2000d, The Politics of Resisting and Reforming Systematic Extortion By Tax Auditors-Inspectors // Business Ethics: A European Review, 9(2), 76-86.
- Palidauskaitė, J. (2009). Etika valstybės tarnyboje. Kaunas: Technologija, 501 p.
- Rossouw, D., Prozesky, M., du Plessis, C., Prinsloo, F. (2008). Ethics for Accountants & Auditors. OUP Catalogue.
- Song, Y. D., & Yarbrough, T. E. (1978). Tax ethics and taxpayer attitudes: A survey // Public Administration Review, 442-452.
- Vyšniauskienė, D. (2003). Verslo etika. Kaunas: Technologija, 203 p
- Wooldridge, J. M. (2012). Introductory econometrics: a modern approach. Cengage Learning.

THE RESEARCH OF PROFESSIONAL ETHICS OF TAX AUDITOR SEEKING THE TRUST IN TAX ADMINISTRATOR

Gintarė Giriūnienė

Summary

In today's economy, the subject of taxation, in particular, precise calculation and evaluation of taxes is becoming more and more relevant. There is a practice,

where tax auditors performing audits of the business entity often do not even know whether it is ethical to allow the business entity, i.e. taxpayer, to correct some of the errors appearing in the tax records, and not to punish the business by fines and interests, as is prescribed by the Law of Tax Administration of the Republic of Lithuania. It should be noted that there was a similar problem several decades ago among accountants and this led to the emergence of professional codes of ethics of accountants. The discussions of the behaviour of the tax auditor, auditing one or another company, in the context of professional ethics, what fundamental values and principles should he be guided by in order to maintain good quality of work, following the relevant moral norms, enables the argument that the topic of tax auditor's assessment in the context of professional ethics has not been analyzed thoroughly enough, therefore the identification of tax auditor's ethical norms, values, principles and, most importantly, assessment is extremely important for the purpose of making the individual tax auditor's , as well as all the tax system's performance more efficient. Even for a very knowledgeable in his field tax auditor it is no easy to tell what kind of personal traits suggest that certain behaviour is ethical, consequently the article analyzes the main values and principles of professional ethics, that should serve as guidelines not only for tax auditors, but also for any other person, seeking higher results in his profession. Therefore the objective of the research is to conduct a research on tax auditors' professional ethics.

The code of ethics plays a special role in the evaluation of professional ethics; it defines the core values and principles for ethical behavior. A tax auditor, seeking professional growth through quality performance, taking into account the moral obligations, should not only comply with the fundamental values, such as honesty, objectivity, impartiality, confidentiality and sense of duty, but also provide a decent example for the audited company's employees to demonstrate the integrity of the entire tax system and thus create confidence in the Lithuanian tax system. The results of a questionnaire survey showed that the tax auditor's professional ethics are directly connected with the taxpayer's trust in the Lithuanian tax system. Therefore, the existing practice of different taxpayers committing identical offences and being treated differently undermines the confidence not only in tax auditors and their professional ethics, but also in the tax system of the country as a whole. The questionnaire survey results suggest that, according to the taxpayers, it is essential for the tax auditor to follow such principles at work as impartiality, confidentiality and thoroughness. All of the above should be included in the tax auditor's code of ethics.